

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés, Tisza részvízgyűjtő

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervezésről általában

dr. Tombácz Endre ÖKO ZRt.

Víz Keretirányelv

A víz földi élet legfontosabb hordozója és alkotó eleme. Anyagában tekintve mi magunk is jórészt vizek vagyunk. Ahhoz, hogy a jövőben is mindenkinek jusson tiszta ivóvíz és tájaink, életünk meghatározó elemei maradhassanak a folyók és tavak, erőfeszítéseket kell tennünk a felszíni és felszín alatti vizek megóvásáért, állapotuk javításáért.

Ezért született

„Víz Keretirányelv” (2000/60/EK) mely 2000. december 22-én lépett hatályba az EU tagországaiban.

A Víz Keretirányelv célja, hogy 2015-re a felszíni (folyók, patakok, tavak) és felszín alatti víztestek „jó állapotba” kerüljenek. A keretirányelv szerint a „jó állapot” nemcsak a víz tisztaságát jelenti, hanem a vízhez kötődő élőhelyek minél zavartalanabb állapotát, illetve a számukra biztosított megfelelő vízmennyiséget is.

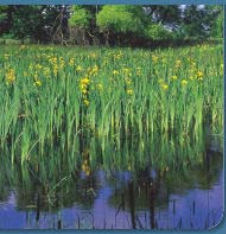
Jól megalapozott természeti, társadalmi és gazdasági indokokkal a 2015-ös határidő kitolható két tervezési időszaknak megfelelően 2021-ig vagy 2027-ig, a célkitűzések enyhébbek is lehetnek, mint a jó állapot, illetve jó potenciál követelményei.

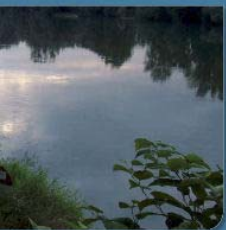
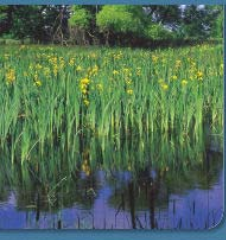
A vízgyűjtő-gazdálkodás tervezésének főbb jellemzői

A VKI megvalósításának eszköze a Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv

2009. december 22-ig Vízgyűjtő-gazdálkodási Tervet (VGT) kell készíteni Magyarország teljes területére

- a VGT három ciklusa: 2015, 2021 és 2027
- A 2015-ig megvalósítandó intézkedéseket 2012-ig be kell indítani
- A VGT-nek tartalmaznia kell:
 - a vizek állapotának jellemzését (a szükséges monitoring programmal együtt);
 - a környezeti célkitűzéseket, illetve
 - a célkitűzések elérése érdekében tett és teendő intézkedéseket.

Magyar
ellentét
Duna v
elkészít

A terve

- ország
- részví
- részvíz
- tervez
- az orsz
- víztes
- egység
- lehatár
- jelent).

A víztestek

Vízfolyások:

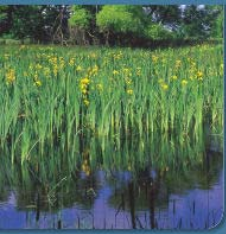
Magyarországon összesen 9800 vízfolyást tartunk nyilván, víztestként azonban csak 1031 vízfolyás lett kijelölve a 10 km²-es vízgyűjtő méretbeli alsó korlát miatt. A kisebb vízfolyások egy víztestbe történő összevonása miatt **866** folyót, patakot, vagy csatornát jelöltünk ki víztestnek, amelyből 393 sorolható a természetes kategóriájú vízfolyás víztesthez (a többi erősen módosított, vagy mesterséges víztest).

Állóvizek:

Az állóvizeknél önálló víztestként az 50 hektárnál nagyobb, nem völgyzárógátas tavak kerültek kijelölésre. Víztestként 296 állóvíz lett kijelölve. A kisebb tavakból álló tócsoportok egy víztestbe történő összevonása miatt **213** tavat, tározót, vagy mentett oldali holtágat jelöltünk ki víztestnek, amelyből csak 75 sorolható a természetes kategóriájú állóvíz víztesthez (a többi erősen módosított, vagy mesterséges víztest).

Felszín alatti vizek:

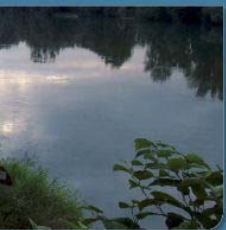
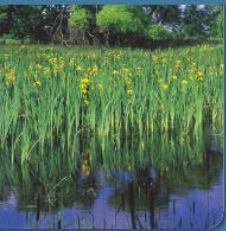
185 felszín alatti víztest közül 22 db sekély hegyvidéki víztest, 55 db pedig sekély porózus víztest. A hegyvidéki víztestek darabszáma 23, míg a porózus víztesteké: 48. A karszt víztestek darabszáma összesen 29, ezen belül 14 db hideg karszt víztest és 15 db termál karszt víztest. A porózus termál víztestek száma: 8.

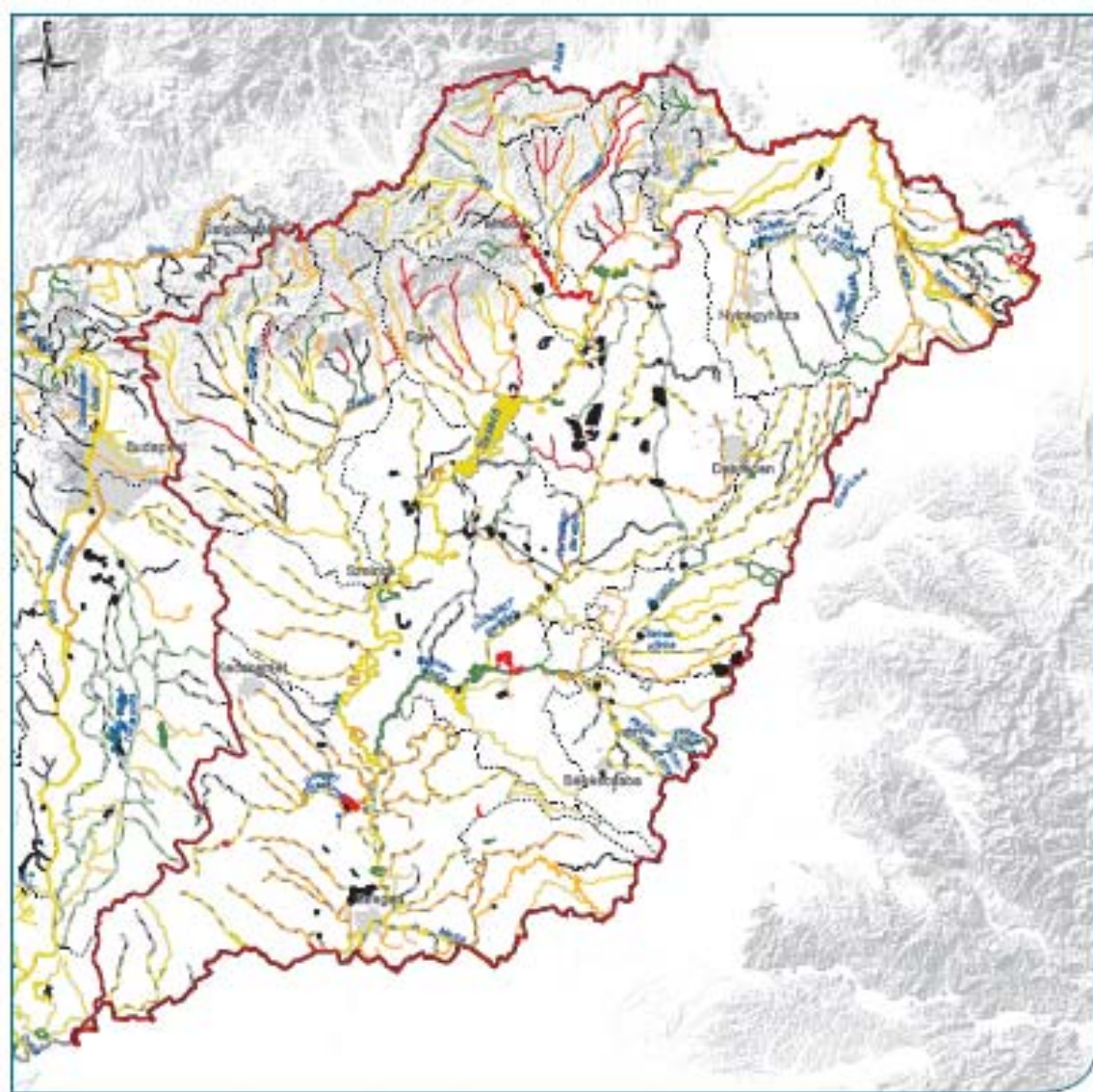
Víztestek - Célkitűzések

Víztestek típusa	Víztestek száma összesen (db)	Jelenlegi jó állapot v. potenciál fenntartása	Jó állapot/potenciál elérése			Enyhébb célkitűzés (javaslat)
			2015-re	2021-re	2027-re	
Vízfolyások összesen	334	23	38	185	84	4
Természetes	119	8	11	62	34	4
Erősen módosított	149	9	20	88	32	0
Mesterséges	66	6	7	35	18	0
Állóvizek összesen	131	13	19	83	15	1
Természetes	50	9	4	33	3	1
Erősen módosított	7	0	0	7	0	0
Mesterséges	74	4	15	43	12	0
Felszín alatti vizek	73*	38	1	14	18	2
Összesen	538	74	58	282	117	7

Víztestek ökológiai állapota

Jelmagyarázat

- rézvízgyűjtő határ
- alegység-határ
- ország-határ
- állóvíz víztest

- Ökológiai állapot / potenciál
- kiváló
 - jó
 - mérsékelt
 - gyenge
 - rossz
 - adathány

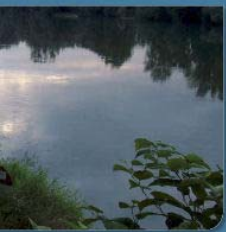
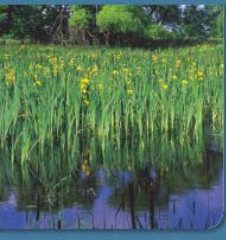
- Kategória
- erősen módosított
 - mesterséges

Kiemelt vizek

A Tisza részvízgyűjtő esetében kiemeltnek tekintjük: a Tisza, Körösök vízrendszer, a Zagyva-Tarna vízgyűjtőjét, a Marost és a Maros hordalékkúp területét, a Duna-Tisza közti homokhátság, a Nyírség területét, és az Alföld termálvizeket.

A Tisza folyót, mint kiemelt fontosságú víztesteket vizsgálva elmondható, hogy ökológiailag 2 víztest kivételével (az országhatár és a Túr közötti szakasz, és a Tiszabábolna és Kisköre közötti szakasz) nem érte el a jó állapotot, illetve a jó potenciált. Kémiaailag viszont sehol sincs jó állapot a folyón.

Kulcsproblémák

Tisza: nagy mértékű szabályozottság, folyó és hullámtere, valamint a Tisza-tó feliszapolódása, a hullámtér benövényesedése a romániai, bányászati eredetű kadmium, zink, réz terhelés, a Szamos és a Kraszna minőségének hatása főleg a növényi tápanyagok tekintetében

A Körösök vízrendszere: készlet hiány, romániai, eredetű kadmium és réz terhelés,

Maros és a Maros hordalékkúp: készlet hiány, nincs megállapodás Romániával a mederben hagyandó vízkészlet tekintetében, a Maros hordalékkúp felszín alatti vízkészlete, mind mennyiségi mind minőségi szempontból kockázatos

Zagyva-Tarna vízrendszer: készlet hiány, holtágak vízpótlása megoldatlan

Kulcsproblémák

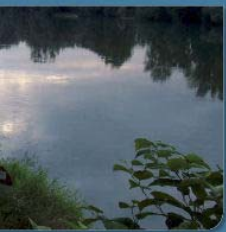
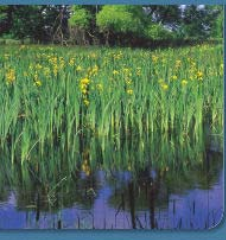
A Nyírség felszín alatti vizei: vízszint csökkenés a beszivárgásnál nagyobb vízkivételek, valamint a csökkenő oldalirányú utánpótlódások miatt, mezőgazdasági vegyszerezésekből eredő szennyezések

A Duna-Tisza közti Hátság: hosszú ideje tartó talajvízszint-süllyedés, minőségi problémák a déli részen

Alföldi porózus termálvíz testek : a vízszintek jelentős süllyedése elsősorban a dél-Alföldön, de lokális jelleggel egyéb (közép-Alföldi és Hajdúszoboszló környéki) területeken is.

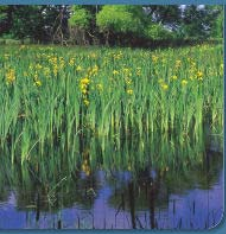
Prioritások

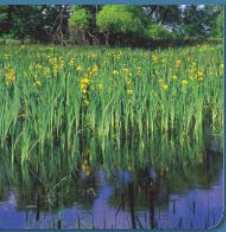
- Elsődleges prioritása van a VKI szerinti **alapintézkedések**ben foglalt előírások hazai végrehajtásának és az ún. további alapintézkedések, azaz a VKI céljait szolgáló már hatályos tagállami szabályozási intézkedések végrehajtásának.
- Előnyben kell részesíteni a VKI 4. cikk 1. c) alá eső **védett területek** jó állapotának eléréséhez szükséges intézkedéseket, mert azok esetében a 2015-ös határidő alól nincs felmentés. Fontos leszögezni, hogy itt nem a víztestnek kell jó állapotúnak lennie 2015-ig, hanem a védettség szempontjából problémás jellemzőt kell megfelelővé tenni.
- A probléma megoldásának **sürgőssége** (a nem cselekvés komoly következményei/magas költségei, vészhelyzet kialakulásának lehetősége, pl. ivóvízbázis elszennyeződése)
- Az adott víztest rendbehozatalának társadalmi hasznossága, erős **társadalmi igény** léte mellett (pl. sok embert pozitívan érint, idegenforgalom, vízvisszatartás)
- Azon víztestek, ahol a szükséges intézkedéseket **rövidtávon meg lehet valósítani** (előkészítettség, rövid megvalósítási idő), ahol gyorsak az eredmények.
- Azon víztestek, ahol a szükséges intézkedések **kiemelkedően hatásosak**, adott intézkedési kombináció kis költséggel nagy eredményt ér el.

Intézkedések

Intézkedések		Intézkedések Előfordulási %-a
Tápanyag- és szervesanyag terhelések csökkentését célzó intézkedések	1347	52%
Egyéb szennyezések csökkentését célzó intézkedések	15	1%
Vízfolyások és állóvizek hidromorfológiai állapotát javító intézkedések	968	37%
Fenntartható vízhasználatok megvalósítása, a vizek mennyiségi állapotának javítása	191	7%
Megfelelő ivóvízminőséget biztosító intézkedések	2	0%
Vizes élőhelyekre és védett területekre vonatkozó egyedi intézkedések	91	3%
Intézkedések száma összesen:	2614	100%

Köszönöm a figyelmet